

למעשה

מאמר מרכזי הרב פנחס זרביב

למה נגזרה מיתה על הבל

ויאמר ד' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך (בראשית ה, ו).

כתב הרב אליהו ברוך פינקל זצ"ל בספרו משלוחן ר' אליהו ברוך (בראשית) יש לנו ללמוד מכאן מהנהגתו של הקב"ה שאף שהטעם שלא שעה אל קין ואל מנחתו הוא מפני שקין הביא מפרי האדמה מן הגרוע ולא היה קרבנו מהודר כהבל אחיו שהביא מבכורות צאנו ומחלבהן, אבל כיון שמכל מקום זיחר לקין מאד ויפלו פניו, מיד פנה אליו הקב"ה ושאלו למה חרה לך ולמה נפלו פניך, ומזה נלמד להשכיל להשתתף בצער חברינו, ולהיות נושא בעול עם דאגתו, ועי"ז נקיים והלכת בדרכיו לידבק במדותיו של הקב"ה, מה הוא רחום אף אתה רחום.

ונהגה לא נתפרש בתורה הטעם שנקנסה מיתה על הבל, והרי הבל הוא היה המושלם דבהביאו קרבן לד' דקדק להביא מבכורות צאנו ומחלבהן, וזכה באמת בעבור זה שוישע ד' אל הבל ואל מנחתו, וא"כ מה חטא היה בידו שנגנש בעונש מיתה. [אמנם ידוע יסודו של האור החיים בפרשת וישב (לו, כא), שבעל בחירה יש בידו להרוג את חברו אפילו לא נתחייב מיתה. וראה עוד בענין זה להלן בפרשת נח ובפרשת וישב].

ויש שרצו לומר. (עי' כלי יקר) שהיתה עליו תביעה במה שהביא "גם הוא" (ד, ד), ויעוין בספרונו (להלן ה, ג) ששת היה צדיק מקין והבל כי גם הבל לא הקריב עד שקדמו קין עכ"ד. אבל עדיין אי"ז טעם לעונש מיתה, ובפרט שאחר שנתעורר להביא גם הוא, הוסיף מדיליה להביא מהמובחרים שדבר זה לא ראה אצל קין. ובשם האר"י ז"ל מובא ע"פ הוזה"ק שהתביעה על הבל היתה שהציין בהקב"ה.

אולם אפשר שבכלל התביעה על הבל היה גם מה שלא התייחס לנפילת פניו של קין, ולא פנה אליו לשאול ולהתעניין בסבת הדבר, שלא נזכר בתורה שהבל נהג במדתו של הקב"ה לשאול את אחיו למה חרה לך ולמה נפלו פניך, וגם זה היה בכלל הטעם שנקנסה עליו מיתה".

והדבר מבדיל על הרעיון עד כמה נדרש האדם להיות נושא בעול עם חברו, שאם רואה אחיו שנפלו פניו ולא מתעניין אצלו, יש בכלל דבר זה חיוב מיתה. ויש להוסיף בהטעם שהיה הדין אצל הבל בתכלית הדקדוק בכל חומר הדין, לפי שהבל היה אמור להיות מיסודי העולם, וכשם שבתחילת הבנין צריך הקפדה יתירה שלא ימצא שום סטייה קלה, דאם לא כן אין הבנין ראוי להתקיים, כן הוא בבנין העולם יש להקפיד ביסודותיו על טוהר המידות, שכל פגימה קלה בהם אחריתה מי ישרוני.

וכעני"ז מצינו אצל תלמידי ר"ע שמותו על שלא נהגו כבוד זה בזה, כי גם תלמידי ר"ע שהיו היסוד למסירת התורה ומהם אבן פינה לכל העולם כולו, ראוי לדקדק בהם עד לאחת שלא תמצא שום פגימה קלה בהנהגה, כדי שתולדותיהם ותולדות תולדותיהם יוכלו להיות שלמים במידותיהם.

ועכ"פ לימוד גדול יש כאן עד כמה צריך לנהוג בהארת פנים ולהשתתף בצער חברינו, שאם רואים אחד שנפלו פניו צריך מיד להתעניין אצלו ולדאוג לו, וכך צריך להיות צורת החיים בישיבה, וכפי שידוע ממרנא הגר"ס שאמר לאא"ז מסלבודקא זל"ל שעיקר מטרת הקמת הישיבה היא ע"מ להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים, וכך כל יהודי צריך לנהוג, וכל זה בכלל הצינוי דוהלכת בדרכיו מה הוא רחום אף אתה רחום וכו', וכהנהגתו של הקב"ה שמייד כאשר נפלו פניו של קין פנה אליו ושאלו למה חרה לך ולמה נפלו פניך.

ומידה טובה מרובה שמי שנוהג במדה זו ששם ליבו לצער חברו וזכה בזה לרוב טובה, וחזוין כן אצל יוסף הצדיק שתחילת דרכו בצרה ומצוקה שנמכר לעבד ונתגלגל אצל כמה אדונים עד שקנהו פוטיפר, ושוב העליה עליו אשת אדוניו עד שהושם בבית האסורים, ושם נתחפף הגלגל והריצוהו מן הבור ונעשה משנה למלך המשביר לכל הארץ, ובאו אחיו והשתחו לו וכו' וכו'. ולכשנתבונן בדבר הרי נראה שהאופן שנתחפף עליו הגלגל לטובה נסתובב ע"י שכשראה פניהם של שר המשקים ושר האופים וזעפים ושאל להם 'מדוע פניכם רעים היום' (להלן מו, ז), ומתוך זה סיפרו לו החלומות ופתר להם, ומקץ שנתיים ימים הזכיר זאת שר המשקים לפני פרעה לפתור לו חלומות ומתוך זה יצא מן הבור וכו' וכו', ונתבונן נא שאילו יוסף באותה שעה היה עובר ליד שר המשקים ושר האופים ורואה פניהם נפולות ולא היה שואל ומתעניין אצלם 'מדוע פניכם רעים היום', הרי לא היו מספרים לו החלומות ולא היה פותר וכו' והיה נשאר בבור רח"ל, ורק משום שיוסף התעניין אצל שני גויים אלו מדוע פניכם רעים היום' הגיע לגדולה". עכ"ד הרב אליהו ברוך פינקל זצ"ל.

הרב עובדיה דהן שליט"א

י"ד המועצה הדתית אשדוד רב בית הכנסת הניכי הישיבות – "בית יוסף" קרית פוניבו

"ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע" (א - ז')

בתוספות הרא"ש על התורה (מובא בספר "הדר זקנים"), מובא המדרש דלהלן. הקב"ה גזר לחלק את המים למים העליונים ולמים התחתונים. המים שנגזרו עליהם להיות למטה, התנגדו לכך, הם רצו את קירבת ה' - הקב"ה הבטיח להם שעל ידם תתקיים מצוות ניסוך המים, והם לא קיבלו זאת. הקב"ה הבטיח להם, "על כל קרבנך תקריב מלח", שמלח מקורו מהמים, והסכימו. (רש"י מצטט את המדרש הזה על הפסוק "על כל קרבנך" ויקרא פרק ב')

לפי"ז ביאר רבי יצחק זילברשטיין את הפסוק "על נהרות בכל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון", לכאורה המילה "גם" אינה מובנת מי בכה בנוסף לעם ישראל? אלא, כשנחרב בית המקדש איבדו גם המים את הפיצוי שלהם, ולכן כשבני ישראל ישבו על נהרות בכל, כבו הנהרות וגם בני ישראל כבו.

הארה נוספת כותב ה"באר יוסף", כמה זמן עבר מבריאת העולם עד מתן תורה? אלפיים ארבע מאות ארבעים ושמונה שנים. ועוד ארבע מאות ושמנים שנה עד בניית בית המקדש, סה"כ אלפיים תשע מאות עשרים ושמונה שנים. כמה מים מנסכים על גבי המזבח? שלשה

לוגין (מעט פחות משתי ליטר). הניסוך נעשה רק בחג הסוכות, והרי רוב העולם הוא מים וא"כ איזה פיצוי קיבלו המים, ניסוך של שלשה לוגים אחרי שלושת אלפים שנה בתמורה להתרחקות מהקב"ה - רואים מכך מהו ערכה של מצוה, שהרי הקב"ה הבטיח למים במקום להיות קרובים אליו לקבל בתמורה ניסוך המים אחרי כשלושת אלפים שנה, לומדים מכאן יסוד, שווה לאדם לחיות תשעים שנה ולסבול את הצער והייסורים, בכדי לעשות פעם אחת מצוה

חדש ניתן לשמוע את שיעורי הרב פנחס זרביב שליט"א בקול הלשון 0722741111

המשך מעמוד קודם

ויש להוסיף מש"כ בדרשו (ז' אב תשע"ו) מביא (דברים ד', מ"א) רש"י הקדוש את דברי חז"ל המופלאים (מכות י', א); "מזרחת שמש" – אמר לו הקב"ה למושה, הזרח שמש לרוצחים..... להכין להם חיותם. ועד כדי כך גדולה הזרחת השמש לרוצחים, שתלמיד שגלה מגולן רבו עמו! המושגיה הגה"צ רבי שלמה וולבה (עלי שור ח"א עמ' קצ) ראה בדברי חז"ל אלו את יסוד כל האדם; אבי הנביאים משה רבנו לא מצא מצוה יותר חשובה להתעסק בה סמוך למיתתו, המצוה האחרונה בחייו, אלא זו, להזרח שמש לקשיי יום אומללים! ומה בא ללמדנו בזה? שזה כל האדם! להיות 'מזרחת שמש' לכל אדם! זהו יסוד כל המצוות וכל יחסנו בין אדם לחברו! וממשיך הרב וולבה זצ"ל בגדול מעלת הארת פנים, שגם כלפי הקב"ה נאמר 'ה' אלוקים צבקות האר פניך ונושעה' וא"ר יוחנן אנו אין לנו אלא הארת פנים בלבד שנאמר "האר פניך ונושעה". וכן הוא ביחס לאדם כמאמר חז"ל 'גדול המלבין שיניים ממשקהו חלב'. זהו כל האדם! כה גדולה היא מעלת המאיר פנים לחברו, כפי שסיפר מרן הגרמ"ל לפקוביץ זצ"ל שהשיחה האחרונה של מרן הסבא מסלבודקא זיע"א בישיבת חברון בעיר האבות, היתה בראש השנה האחרון לחייו בישיבה לפני התקיעות, ובה הוא אמר דברים מרוממים ביותר: במה יזכה האדם ביום הדין הנורא, עם איזו זכות הוא יבוא לבית דין של מעלה? באמירת 'גוט מורגען' [בוקר טוב] לחברו כל בוקר בהארת פנים, זו הזכות שתכריעהו לכף זכות ביום הדין! מבהיל!

עד כמה הארת פנים בתחילת היום יכולה להועיל לשני... עד כדי שזכות זו יכולה להכריע את הכף ביום הדין. לפני כמה שנים הגיע יהודי אמריקאי לגור בשכונת הר נוף בירושלים, וניסה להתרגל לחיים בשכונה, בימי החול התפלל בבית כנסת הסמוך לביתו והיה נראה שהוא מסתגל לאט לאט לחיי השכונה החדשה, אלא שבשבת הוא הגיע לבית הכנסת וכידוע בשבת יש מקומות קבועים וקנויים למתפללים הקבועים, והוא נכנס והתיישב על מקום שהיה פנוי, לאחר זמן מה הגיע אחד ורמוז לו בעדינות גדולה שהמקום שלו, הוא קם והתיישב במקום פנוי אחר, אלא שהדבר חזר על עצמו כמה פעמים, מגיע המתפלל הקבוע ורמוז לו שזה מקומו, וכך יצא שבשבת אחת היוזא אותו שבע מקומות כמובן בעדינות גדולה וברמזים ברורים בלבד! והרגשתו היתה כמובן רעה מאד.

שבת הבאה הוא הגיע לבית הכנסת של הגאון רבי יצחק מרדכי רובין שליט"א, הוא כבר נוהר שלא להתיישב על שום מקום וחיכה בסוף בית הכנסת, בסוף התפילה ניגש אליו הרב רובין הידוע במאור פניו לכל אדם, ואמר לו 'אגוט שבת' בחיוך ובהארת פנים גדולה כשהוא מתעניין מהיכן הוא ומה מצבו, כמובן שהיהודי נשבר וסיפר לרב רובין את כל התלאה שלו מאז שהגיע לשכונה, אף אחד לא מתעניין בשלומו, ובבתי כנסת רק רומזים לו בעדינות על המקומות...

הרב רובין הזדעזע, ולמחרת לפני קריאת התורה דפק על הבימה ואמר: שידעזעו אמות הסיפים על מה שקורה אתנו, כאשר יהודי מגיע לשכונה ואף אחד לא מורח לגשת אליו ולהתעניין בשלומו, להאיר לו פנים וגם לוותר לו על המקום או לכל הפחות למצוא לו מקום אחר! וכך דיבר על מעלה גדולה זו של הארת פנים כמה היא חשובה ונחוצה. לאחר שבועיים מקבל הרב רובין טלפון מאמריקה ומעבר לקו נמצא אבא של אותו יהודי שהוא עשיר גדול, והוא מספר לרב רובין כמה שהוא שימח את בנו שחשב כבר לחזור לאמריקה, וכהכרת הטוב הוא רוצה לתת לו תרומה גדולה ושאלו למה ירצה? הרב רובין אמר לו שלא נראה לו שהוא יכול לעזור לו כי הוא צריך סכום גדול... אמר העשיר שהוא תגיד מה אתה צריך, אמר לו הרב רובין שיש להם בית כנסת בבקעה עלובה והם צריכים לבנות בנין, על המקום רשם אותו יהודי המחאה שמנה של חצי מליון דולר ובה נבנה בית הכנסת המפואר של הרב רובין בירושלים.

עכשיו אנו מבינים עד כמה יכול להועיל 'גוט שבת' אחד! עד כמה עוצמתו של 'בוקר טוב' וכמה תועלת יכולה לצמוח מחיוך קטן. וכל זה נמצא כאן בהישג ידינו, ללא טרח גדולה, וללא מאמץ מיוחד, ועם זה אף אפשר לזכות ביום הדין. עכ"ד.

ויש להוסיף מש"כ בספר אמונה שלימה (שמות עמ' תכח) אדם שפניו קורנים, בעל 'מאור פנים', יוצר אווירה טובה והרגשה טובה סביבו ומעניק הרגשה טובה לבריות. אדם שזכה - מתנהגים אותו ומתנהגים אתו מהשמיים כאותה מידה, הקדוש ברוך הוא מאיר לו פנים.

מהי הברכה הגדולה ביותר שאפשר לברך יהודי? מהי הברכה שממנה ומרכות בתוכה את כל הטוב שנתן לאחל? "ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך, כי באור פניך נתת לנו ה' אלוקינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום" - זו ברכה שמרכזת את כל מה שניתן לבקש.

"יאר ה' פניו אליך ויחנך" (במדבר ו', כה). על המילים בתהילים (פ' ד') "והאר פניך ונושעה" - אומרים חז"ל במדרש "שוחר טוב": אנו אין לנו אלא הארת פניך! ומנגד, הקללה קשה ביותר שניתן להעלות על הדעת היא בדיוק ההיפך מהארת פנים, הסתרת פניו של הקדוש ברוך הוא. כידוע, הגמרא במסכת חגיגה מספרת על אחד האמוראים הקדושים שקרא את פרשת התוכחה ב"כי תבוא", וכאשר קרא את הפסוק: "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" (דברים, לא' יח), פרץ בכני. הסתרת פנים היא דבר נורא. גם אמא נותנת לפעמים מכה לילד. הילד הקטן הזה סופג את המכה ובוכה ומצטנן בסנינה של אמא, אצלה הוא מוגן, בחיקה הוא אהוב. אבל אם אמא תאמר לכן שלה, רחמנא לצלן: "אינני רוצה קשר אתך", אף על פי שאולי לא יקרה לו דבר, עצם העובדה שהוא אינו מושגח והוא מנותק ממקור ההגנה עליו, זהו הדבר הקשה ביותר.

כך הגיד הרב מבריסק את עונו של קין: "ויצא קין מלפני ה'" (בראשית, ד' טז), יצא ממצב של היותו לפני ה'. "הסתרת פניך הייתי נבהל" (תהילים, ל' ח) זוהי הבהלה הגדולה ביותר!

אנו מבקשים מהבורא יתברך שיאיר לנו פניו. ברצוננו להיות רצויים לו. "תכלית הצדיקים להיות רצויים בפני ה', ויפק רצון מהשם" ("שערי תשובה"). כל אדם שיש לו קצת תבונה יודע את גודל הסכנה וגודל הצורך לגייס כמה שיותר נאמני שלומי ישראל להגן על עצמו כדי שיהיה זכאי להגנה מכל הקמים עליו. אנו נמצאים בסכנת אמת, ממש בגדר של כבשה בין שבעים זאבים. אויבינו שואפים למחותנו מעל פני האדמה. תחת ידי האיום האינני, הסכנה הגרעינית, נתן לחוש בנקל את הפסוק בתהילים: "אמרו לנו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד" (תהילים, פג' ה), אנו חייבים לשנע מותניים ולהפעיל את "והיא שעמדה" לנו למעלה משלושת אלפים ושלוש מאות שנים.

הרב שטיין שליט"א מספר על אמו, נצולת השואה האימוה, ששרדה את מוראותיה כשהיא ספונה מתחת הקרקע. אחיו, יצחק, ה' יקום דמו, נרצח בדם קרר ע"י הגרמנים שייצרו מבשר גופו לטבון הרצח. עם ישראל כבשה בין שבעים זאבים, ובהארת הפנים גלום הכוח לשרוד, גלום כל הטוב והחסד. וכיצד מעוררים את הארת הפנים הזו? ה"חפץ חיים" שלו היה כוחו במונתני, היה הולך מקהילה לקהילה ומפרסם את הדרך לזכות להארת פנים: "כל המורחם על הבריות, מרחמים עליו מן השמיים". אם תרחם על זולתך, תזכה לרחמי שמיים. כך פירש ה"בעל שם טוב הקדוש את המילים: "ה' צלך" (תהילים, קכ"א ה') - כצל המלווה את קטופ האדם, כך מלווה הקדוש ברוך את חיי היהודי כפי הנהגתו. וכך פירש ר' חיים מוואלוז'ין בשם הגאון את המילים בפרקי אבות: "דע מה למעלה ממך" - מה למעלה? ממך! מה שנקבע למעלה, נקבע ממך, בעקבות הנהגתך. "המעביר על מידותיו מעבירין על כל פשעיו". רבנו יונה בספרו "שערי תשובה" מייצע לנו: כך תוכלו לשוב בתשובה, היו מהנהגלים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים.

רגש אותיות נגשר. הרגש החם מנגשר בין אב לבנו, בין אם לבתה, בין כל אדם לזולתו. מספרים על רבי חיים פרידלנדר זצ"ל שבסוף ימיו, בימי מחלתו התקשה להאיר פנים והתאמץ לעשות זאת בכל עת, אפילו בטלפון. הוא אמר שזו חובה גמורה, כמו לזבל ושופר. הוא טען שזו מצווה גמורה, כי גם בטלפון שומעים היטב אם המשוחח מחייך, אם לאו. ולכן גם בטלפון חשוב להאיר פנים.

מורו ורבו, הרב דסלר, כותב ב"מכתב מאליהו" שאת המשנה: "והווי מקבל את פני כל האדם כבשר פנים יפות", כותב שמאי. מכאן לומדים, שיש בכך חיוב גמור ואין זאת מידת חסידות.

כתוב בספר יראים שמי שלא מאיר פנים עובר על לאו דאורייתא של: "ולא תנו איש את עמיתו" (ויקרא, כה' יז).

יש אסור: "בזולת עניי בבתים" (ישעיהו, ג' יד). רש"י במקום מבאר שמדובר בכבוד העני, שהרי כסף - אין לו. אומרים בשם הסבא מסלבודקא שלו יצויר שהיו שואבים מהאדם את הכבוד שלו, מביזים אותו ברמה כזו שכל כבודו יתרוקן ממנו - הוא ימות מחוסר כבוד. הכבוד מקיים את האדם. הדבר הזה הוא מציאות נצרכת לעצם הוויותו של האדם. רבנו המאירי דייק שלא כתוב "והווי מקבל את האדם" אלא, "את כל האדם" - בא לרבות כל סוגי החוגים. גם אדם שלא משייך לעדה שלך, לא בדיוק במפלגה שלך, "כל האדם"! כי יש לו נשמה, צלם אלוקים ועליך לכבד בחתייחסות המאירה הואת את צלם האלוקים שיש בו. הדבר הזה הוא בסיסי ביצירת אווירה חיובית בכל מעגל שהוא. ב"קונטרס הדרכה לחתנים" מודריך הרב וולבה, עפ"י דברי ר' חיים ויטאל זצ"ל להיות נחמד, בראש ובראשונה, בבית פנימה.

מספרים על הגאון הרב שלמה זלמן אויבך זצ"ל, שלפני שהיה מגיע הביתה, היה מסדר את עצמו. הוא אמר ששכינה שורה בביתו. זכיתי לראות ראש ישיבה מפורסם, שגם הוא נהג כך. אחרי יום מפרך שכלל לוח זמנים צפוף, ראייתו מסתדר ומתארגן. לשאלתי השיב שעליו להיות במיטבו לקראת הפגישה עם נוות ביתו. אם תצא מהבית בלבוש קל ויפתיע אותך גשם, ותמהר לשוב; האם תעדיף שייגשו לך כוס חלב חם או שיקבלו אותך בחיוך חם ומאיר? המהר"ל מפראג אומר ערכו של הכסף הולך וחלף, אולם ערכו של פנים מאירות לא נמוג לעולם.

המשך מעמוד קודם

פעם השארתי הודעה לאישה אלמנה, מכרה של משפחתנו. התקשרתי בערב שבת לומר "שבת שלום", אולם היא לא ענתה, ולכן השארתי הודעה. כיום ראשון התקשרה אליי בתה וסיפרה שהם נסעו לשמחה משפחתית, ובשובם לביתם האיזנה האם להודעות. הבת הבחינה שאמה מאיזנה להודעות זמן רב, והסיקה מכך שהיו מספר הודעות. היא התעניינה מי ומי המחפשים אותה, והאם הסבירה שנעים לה לחזור על אותה הודעה יחידה שוב ושוב... התעניינות מעניקה תחושה של "ביחד", אינך לבד! הגאון מוילנא כותב שגמילות החסדים הגדולה ביותר היא להעניק כבוד לבריות. "גמ"ח כבוד" - הוא הגמ"ח הממולץ והמוצלח ביותר! ארגון "אוזן קשבת" הוא ארגון שפועל בעיקר למען ישישים בודדים. הרקע להקמתו הוא סיפור מעניין ועגום מאוד. באזור רחוב השומר בני ברק היה תלוי שלט על אחת הדירות: "הדירה למכירה". אברך מקריית הרצוג שהתעניין על דירה באזור, עבר שם וביקש לראות את הדירה. הוא שאל למחירה ונענה: "שלשו מאות ושמונים אלף דולר, לא פחות!" זהו מחיר מופרז לכל הדעות. הוא הופתע, ועזב את העניין. כעבור שנה, עבר שם וראה שהשלט תלוי עדיין על הסורים. הוא עלה אל הבית, נקש על הדלת, ומשזו נפתחה ע"י הישישה שאל: "מה מחיר הדירה? אני האדם הראשון שהגיע לכאן לראות אותה, ואני מתאר שמאז המחיר ירד". הזקנה נענעה בראשה והשיבה: "לא, הוא לא ירד". האישה נדהם, ומפיו נפלטתה השאלה שעליה הצטער כל כך: "את רוצה למכור? לעולם לא תצליחי למכור במחיר כזה!" תשובתה שלא איחרה לבוא, צמררה אותו: "אישה בודדה אני, בעלי נפטר לפני שנים. שני בני מתגוררים באמריקה, ואין לי מכר, אח וגואל. אינך מעלה בדעתך לכמה מלפונים זכיתי בעקבות השלט התלוי בחוץ, כמה פגישות אני מנהלת, כמה קשרים ויחסים פיתחתי בעקבותיו. נראה לך שאוותר על כך? אני רוצה למכור את הדירה, רוצה אני במתעניינים בה".

המחנות הראשי

ההזמנה שהגיעה בדואר לחתונתו של אחד מחבריו לשעבר בישיבה, שמחה את לבו. הוא זכר את אותו בחור אנגלי שלמד בשיעור שלו, ואף שמעולם לא היה ביניהם קשר מיוחד בכל זאת שמח לראות שחברו זוכה להינשא ולהקים בית בישראל. אולם, לתדמיהו לא היה גבול משהבחין כי אל ההזמנה מצורף... כרטיס טיסה. כרטיס טיסה לאנגליה, שם עמדה להיערך חתונתו של אותו בחור.

כרטיס טיסה לחתונה? בשבילי? והרי מאז שנישאתי לפני כשנתיים ועזבתי את הישיבה, לא ראיתי את אותו בחור. בקושי זוכר אני את קלסתר פניו. מה זה עלה בדעתו של החתן לשלוח לי כרטיס טיסה?

מן הסתם נפלה כאן טעות, הגיע הוא עד מהרה להחלטה. 'כרטיס הטיסה הלזה מיועד למישהו אחר, ועליי להודרו ולהודיע לבעלי השמחה על כך.'

לא קל היה לו לאתר את מספר הטלפון של החבר באנגליה, אבל הוא התאמץ ועשה זאת. חייג את הספרות, ביקש לשוחח עם החתן, ומשהציג את עצמו זכה לתגובה נרגשת ובלתי צפויה: "אני מקווה לראות אותך בחתונה שלי", אמר לו חברו החתן בהתרגשות רבה, "שלחתי אליך כרטיס טיסה, כי אני מרגיש שאתה ממש המחנות הראשי בשמחה שלנו!"

התדהמה ששיתקה את לשונו של החבר הישראלי הבהירה לחתן כי עליו להסביר את כוונת דבריו, והוא פתח וסיפר את סיפורו:

"כשהגעתי מאנגליה ללמוד בישיבה, עברה עלי תקופת הסתגלות קשה עד מאוד. לא הכרתי את השפה ולא את המנטליות, לא היו לי חברים וגם לא משפחה שאפשר לנסוע אליהו בחופשות, הייתי בודד ואכול געגועים. כל יום שעבר הגביר את התחושה הרעה שקיננה בקרבי, עד שמקץ מספר חודשים הגעתי למסקנה כי עלי לשוב לביתי שבאנגליה, לעזוב את הישיבה שכל כך רציתי ללמוד בה, לעזוב את האווירה המרוממת אשר נסכה בי חשק גדול ללימוד התורה הקדושה, לעזוב את השיעורים העמוקים אשר העניקו לי טעם בלימוד, לעזוב את הכל ולחזור.

בבוקר שלמחרת אותה החלטה גורלית, כשפסעתי בצעדים איטיים ועצובים לעבר בית המדרש, ניגש אלי לפתע אחד מהבחורים שבשיעור שלי. בקושי הכרתי את הבחור הזה, אפילו את שם משפחתו לא ידעתי. 'בוקר טוב!' אמר לי הבחור הזה וחיך חיוך רחב, תוך כדי שהוא מיישר קפל קטן שהיה בצווארון של החולצה שלי, 'נהנה, עכשיו אתה נראה מסודר, ויכול להיכנס לבית המדרש ולהתחיל ללמוד.'

ככה צעדנו שנינו יחד, כשהבחור מתעניין בכנות בשלומי ואני חשתי בנעימות ההולכת וכובשת את כל ישותי. הנה, מישהו שם לב אליי. למישהו איכפת שהצווארון שלי יהיה ישר. מישהו מתעניין בי.

חזרתי לחדר שלי כשדמעות בעיניי. הוצאתי את החפצים שהיו כבר ארוזים במזוודה ומיהרתי להתקשר לבית הורי שבאנגליה, כדי שיבטלו את כרטיס הטיסה שהוזמן בעבורי. "ישיבתי את ההחלטה שלי, אני רוצה להינשא בישיבה, כך בישרתי להם, ורצתי חיש מהר אל הסטנדר שחיכה לי בהיכל בית המדרש".

הוא השתתק לרגע קט, ואחר סיים ואמר: "הבחור הזה, שבזכותו נשארתי והמשכתי לעלות ולהתעלות בין כתליה של הישיבה, הוא אתה!! בזכותך נשארתי עוד שנתיים בישיבה והפכתי להיות בן תורה אמיתי. בזכותך זכיתי להתארס עם בת תלמיד חכם, ובזכותך אני עומד עכשיו להקים בית של תורה. בזכותך! הכל בזכותך, ואתה המחנות הראשי בחתונה שלי!" (מתוך עלון "משמרת השלום") ע"כ מהספר אמונה שלימה.

החסד שבהלבנת שיניים מחלב

יש להוסיף מש"כ בספר למעשה על אלול ולבן שיניים מחלב (בראשית מט י) ומבארים חז"ל (כתובות קיא) טוב המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב

המשך מעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

בספר אור הצפון כותב, נצייר לעצמנו איזו הנאה גורם אדם לחברו, בשעה שהוא מושקהו חלב, ובפרט בזמן שחברו חולה או קופא מקור, והלה בא ומשקהו חלב חם ומזין... ויותר מזה, אם נראה אדם שכד חלב על שכמו, והוא מחזר מדי יום כיומו על בתי עניים וחולים ומשקה אותם בכוס חלב, כמה נעריך אדם זה. והנה חכמינו ז"ל מגלים לנו, שבלא טרחה יתירה, יש לכל אדם היכלת לגמול חסד עם חבריו במדה יותר גדולה מזו, בכך שיחייך ויראה להם פנים מסבירות מאירות ושמחות, ומתוך כך יראו שניו הלבנות, חסד זה גדול במעלתו מלהשקותו חלב... הכבוד הוא הכי חשוב לאדם יסוד זה מבואר ברמב"ם בפירושו למשנה בפרק 'חלק' במסכת סנהדרין (ד"ה ועתה) וזה לשונו: כי אתה מוצא רוב בני האדם מגיעים נפשותיהם וגופותיהם בעמל ויגיעה שאין למעלה ממנה, עד שייגיע לו מעלה וכבוד ושינשאווהו בני אדם... והרבה מבני אדם מתרחקים מן הגדול שבתענוגי הגוף, מיראתו שישגהו מזה הרפה ובושת מבני אדם, או שמבקש שיחא לו שם טוב....

עיקר גמילות חסדים היא כבוד חברים

כתב הגר"א (עיי' ספר פירושי הגר"א על תפלת חנה פסוק ח' בליקוטי בתר ליקוטי סוף עמוד קל"ו והובא גם באיפה שלמה פסוק י' עמוד ער"ב ד"ה ועיי' יבמות ס"ב י"ב אלף עיי"ש) דעיקר גמילות חסדים הוא כבוד חברים (איפה שלמה על שיר השירים פ"ד עמ' יד)

איך עשו לאחר שתכנן את המלחמה מול יעקב אבינו חזר בו מהכל.

אלא מבאר רבינו יחזקאל אברמסקי (אור יחזקאל ז' דרכי העבודה עמ' רלה) וז"ל 'הא שחזינו בפרשה שכל העשיו הגדול התכופ עבור מעט הכבוד שנתן לו יעקב אע"ה כי הנאת הכבוד רוחנית ואין דומה להנאה רוחנית וזו הארה נפלאה כי הרי הנאת הכבוד אינו אלא דמיון בעלמא ואין בזה מאומה ומכל מקום כ"כ גדולה הנאת הכבוד יתר על כל ההנאות הגופניות הממשיות עאכ"כ הנאת העולם הבא שהיא רוחניות ממש ודאי שרוב ערכה ואין מה שישווה לה'

מעשה על כוחה של מחמאה

שמענו לאחרונה סיפור מדהים הממחיש את ההשפעה הגדולה שיש לנתינת מחמאות, הפועלת את פעולתה גם כאשר אותו אדם שקיבל את המחמאה אינו אלא גוי ופושע פלילי מסוכן. איש עסקים חרדי המתגורר בלונדון ביצע עסקה גדולה וקיבל את שכרו במזומן, בצאתו ממקום העבודה שלו היה במזוודתו סך של כמאה אלף לירות שטרלינג, לאחר שצעד כמה עשרות מטרים מתנפלים עליו שלוש גויים. ודורשים לקבל לידיהם את כל הכסף הנמצא עימו.

אנשים אלה שידעו מן הסתם על העסקה הגדולה שביצע, עקבו אחריו וביקשו לשדוד את סכום הכסף הגדול, תוך שהם מאיימים עליו מפורשות שאם לא ייתן את הכסף, לא יחסו להרגו במקום. היהודי החרדי 'עשה חושבים' והבין כי בכח הזרוע לא יוכל להכריעם לפיכך החליט לנסות את מזלו ולפתח שיחה עם השודדים הוא התבונן על פניהם וראה באחד מהם את דמות המנהיג, לאחר מכן פנה אליו ואמר לו תראה אני רואה בך תכונות חיוביות מאוד הינך נראה לי אדם טוב ונימוסי ואפילו אינטליגנטי מאוד תאמר לי בבקשה לשם מה אתה צריך את הכסף שלי? האיש נראה מופתע מעצם השאלה, אך לא היסס להשיב ואמר אני זקוק לכסף כדי לקנות משקאות וסמים! והיהודי שלנו ממשיך ושואל וכמה כסף זה עולה הסמים הללו? חמש לירות שטרלינג, השיב מנהיג קבוצת השודדים. איש העסקים החרדים הוציא סך של עשר ליש"ט, והגישו לשודד ואמר לו הנה קח לך את הסכום הזה, כפול ממה שביקשת, והנחיני לנפשי.

למרבית הפלא, פעלו הדברים על ליבו של השודד שלקח את השטר בן העשר הליש"ט, והורה גם לשני השודדים האחרים לעזוב את היהודי לנפשו. ומיודענו נשם לרווחה והודה לה' יתברך כי הצל הציל את כספו ואותו ח"ו, ומיהר להסתלק מן המקום. למחרת מגיע היהודי שלנו לביה"כ שלו באיזור החרדי של לונדון, וליד השער הוא מבחין לחרדתו הגדולה במנהיג השודדים. 'הייתי בטוח שהוא בא כדי לבטל את העסקה' שעשינו אתמול וליתול ממני את כל הכסף. סיפר אחר כך מיודענו לבני משפחתו.

אולם בתוך שניות ספורות התברר לו שהשודד בא לכאן במטרה אחרת לגמרי, הגוי מנופף בידו בשטר של ליש"ט ואומר ליהודי הנדהם: הנה העודף מה ליש"ט שקיבלתי ממך אתמול, לאחר מספר רגעים תפס' מיודענו אומץ ושאל את השודד הגוי שניצב לידו בפתח בית המדרש, אני רוצה שתסביר לי בבקשה את התהפכות שאירעו לך אתמול רציתי לשדוד אותי ולקחת את כל כספי אחר כך הסתפקת בעשר ליש"ט, ועכשיו אתה עוד מחזיר לי עודף.

את דברי התשובה של הגוי יש להחדיר היטב אל נבכי לבנו, אני כבן עשרים ושבע אמר הגוי ועד אתמול, מעולם לא שמעתי אף פעם שאני אדם טוב, ולא שמעתי שאני עושה רושם כאחד שיש לו תכונות חיוביות אתה האדם הראשון בעולם שאמר לי את הדברים הללו וההרגשה שלי הייתה שבאמת התכוונת למה שאתה אומר, ולא אמרת את המחמאות הללו רק כדי להרוויח את כספי הגישה שלך שבתה את ליבי עד שהחלטתי שלא מגיע לך שאגזול את כספי לכן אתמול הסתפקתי בשטר בן הליש"ט ולאחר שקניתי מה שהייתי צריך לקנות ונשאר לי עודף באתי להשיב לך גם את זה סיפור זה סופר ע"י מהגר"א טויסיג שאמר שהוא מכיר את בעל המעשה בלונדון. ועכשיו נעשה חשבון אם זה מה שמחמאה אחת יכולה לפעול על ליבו של גוי, ועוד גוי כזה שהוא שודד מסוכן ואלים, איזה ערך יש למחמאה אחת שלנו שנעניק לילדים, לעקרת הבית, לשכנים, ולכל היהודים הסובבים אותנו מדוע אנחנו חוסכים בדברי מחמאות האם נתינת מחמאה גוזלת ממך משהו האם היא מעבירה את כספי ורכושך לאותו אדם שהחמאת לו.

ויש להוסיף משי"כ בזה הרב מונק (הארט פנים)

ו. יחס לתלמיד

בא

ששאיפת הרב לא בשביל עצמו אלא בשביל הקב"ה, הרי ככל שהרמה קטנה, או ככל שהתלמיד אינו רוצה או אינו מסוגל ללמוד, אזי כשהרב מרצהו יגדל כבוד ה', וזה הממריץ.

ויש להוסיף מש"כ בזה הרב מאיר מונק זצ"ל בספרו יסודות ושוורשים בחינוך (עמ' כא) מדוע אין יחס נחמד מצד המחנך למוחנך, האם בגלל התלמיד, או שהתלמיד אינו יכול לסבול שהרב אינו מתייחס אליו. הרב דסלר אמר פעם לצעיר, ראיתי שאחד מהתלמידים שלך פיהק - סימן שהשעור לא היה די מעניין.

ללמדנו שהרב צריך לראות תמיד את עצמו כאחראי על מהלך השעור והקשבת התלמידים. ואכן שמעתי מתלמידו המובהק הרה"צ ר' ח.

פרידלנדר שהרב אמר שהוא מכין שיחה מוסרית כ-12-10 שעות ורוב הזמן הוא עובד על איך לומר (ולא על מה לומר).

אותו הדבר, בקשר ישיר בענין היחס לתלמיד, החוב על הרב ליצור את היחס. הלא כולם יודעים את הגמרא בתענית (ח). "רבא אמר אם ראיתי

תלמיד שלמודו קשה עליו כברזל, בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים... מאי תקנתיה? ירבה עליו ריעים, ופרש"י לפייס הימנו שיסבור לו פנים".

אמנם כן, התרופה בידי התלמיד, ירבה עליו ריעים, ובמדרש כתוב שיביא עשרה בני אדם לפייס את רבו, וכמובן שזה מדבר בגדולים, שהרי קטנים

אין להם עדיין דעת לפייס את הרב, וע"כ לפחות בקטנים. זהו חוב חינוכי להסביר פנים, כי בלא זה הלמוד אינו יכול להצליח.

אם נאלצנו בנושא הקודם - אהבה לתלמיד - להאריך בהצעות כיצד רוכשים אהבה לתלמיד, כי אהבה זה דבר רגשי, וכידוע קשה (קשה אך לא

בלתי אפשרית) השליטה על רגשות. מה שאין כן בהסברת פנים. זהו דבר רצוני התלוי ברצונו של אדם, ולכן אף על פי שיש בלבי נגד התלמיד

ביכלתי להסביר לו פנים.

ועד כמה שהדבר הכרחי יובן מתוך מעשה שהיה, תלמיד נשלח מהכתה, משום שלא פתח את הגמרא ושיחק למרות הערות ואזהרות. לכשנשאל

על פשר מעשהו, השיב: הרב לא התייחס אלי, ע"כ גם אני לא התייחסתי אליו.

ההרגשה שלא מתייחסים אלי, היא הקשה שברגשות, והיא עונש קשה מהכאה. ידוע שיש מקרים שילדים עושים מעשים שליליים רק כדי לקבל

תשומת לב, כדאי להם לקבל נזיפה ואפי' מכות ובלבד שירגישו שהם קיימים (זו תשומת לב על דרך השלילה).

בחובות הלבבות (שער הבחינה פ"ה) מובא כי אילו תינוק היה מבין עד כמה הוא חדל אונים עד כמה הוא יצור התלוי בזולת, היה מת מרוב צער. אנו

חייבים להתייחס לכל תלמיד, ואפילו לגרוע ביותר, לומר לו מלה טובה, להראות איזו התענינות במעשים, אפילו בדברים שמחוץ למקום הלימוד,

תלמיד חייב להרגיש שהוא "מה שהוא". ולא אויר בעלמא.

סבר פנים יפות

באבות (פ"א מט"ו) "והוי מקבל כל אדם בסבר פנים יפות" הרב דסלר ציין, שאם ישאלו בחידון מי הוא בעל המימרא הזו יגיד כ"א ודאי זה הלל,

ולמעשה שמאי אמר זאת, ללמדנו שגם מצד מדת הדין, חייבים להסביר פנים יפות לזולת, והנמנע מזה הריהו גוזל את חברו (ממ"ד 246).

על המשנה הזאת והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות נאמר באדר"נ (ספי"ג) כיצד? מלמד שאם נתן אדם לחברו כל מתנות טובות שבעולם,

ופניו כבושים בארץ, מעלה עליו הכתוב כאילו לא נתן לו כלום, אבל המקבל חברו בסבר פנים יפות, אפילו לא נתן לו כלום, מעלה עליו הכתוב כאילו

נתן לו כל מתנות טובות שבעולם.

ומסביר הגה"צ ר"ח פרידלנדר בקוני "וידעת כי שלו' אהלך" (פ"ד אות ד') כי עם סבר הפנים היפות נותן האדם לחברו את לבו, ולזה זקוק חברו -

לתשומת לב, (מה שקוראים היום "תשומי") התלמידים זקוקים לאהבה, האהבה מתבטאת בתשומת לב בהסברת פנים, בסבר פנים יפות.

ונציין עוד שני מקומות (כתובות קיא): "ולבן שנים מחלב - טוב המלבין שנים לחברו יותר ממשקהו חלב". למדנו שכוחו של חיוך מעודד, וסבר

פנים יפות גדול יותר מעזרה גשמית.

והרמב"ם (בספ"ה דיסודי התורה) מונה דברים שהם בכלל חילול ה' והוא שיעשה אותם גדול בתורה וכו' ואחד מהם "...או שדבורו עם הבריות אינו

בנחת ואינו מקבלן בסבר פנים יפות...".

ולהיפך, מי שמדבר בנחת ומקבל בסבר פנים יפות נאמר "עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר".

סיימנו את הנושא השני והוא התייחסות לתלמיד, והכלל הוא שככל שיהי' קירוב הדעת בין הרב לבין התלמיד - יפחתו העימותים ביניהם והיו כלא

היו. עכ"ד הרב מאיר מונק זצ"ל.

הרב חיים בן המו שליט"א

בסימנא טבא פותחים אנו את החומש הראשון בפרשת בראשית, פרשה העוסקת בבריאת העולם, שמרכזו הוא האדם, ותכלית האדם כותב המסילת ישרים הוא לעבוד את ה' ולעמוד בניסיונות, ולכן את עין הדעת נטע הקב"ה בגן במקום מושבו של האדם, וציווה על האדם לבלתי אכול ממנו, ועין הדעת מסמל את אתגרי האדם בעולם, דוגמת המידות הטובות והרעות גם יחד שאינם אלא כלים שניתנו לאדם ע"י מי שברא אותו כדי שיעמוד במשימות וביעדים שיועדו לו מראשית הבריאה.

המידות והניסיונות מותאמים לכל אדם ואדם באופן אישי, ולכל דור ודור בהתאם למעמדו, וככל שאנו מתקרבים לגאולה הניסיונות רק מתעצמים, ואנו מרגישים זאת בתקופה ובמצב בו אנו נמצאים, וכפי שאמרו גדולי האמוראים שהם לא היו מעוניינים להיות בדור הזה, אלא שעלינו לדעת כי הידיעה שתכלית האדם היא עמידה בניסיונות, אמורה לכאורה לסייע לנו לגבור על היצר ולעמוד בהם בהצלחה, משל לאדם שמודיעים לו מראש ששולחים לו שליח להכשילו בנושא מסויים, שידיעה זו מקילה עליו לעמוד בניסיון, ידיעה נוספת האמורה לסייע לאדם היא שהאדם הינו בעל בחירה היחידי בעולם, ומידותיו, כוחותיו, ותכונותיו, וכוחות הרע הקיימים סביבו הינם תחת השגחה פרטית ומותאמים לעבודתו האישית ובטרם ניתנו לו הניסיונות ניתנו לו הכוחות לעמוד בהם, כלומר שבכל הניסיונות נוכל לעמוד ואין הדבר תלוי אלא בנו בלבד.

אחת המתנות הגדולות ביותר שניתנו לו לאדם היא, שבכל רגע נתון במסכת חייו יש לו את האפשרות לחשב מסלול מחדש ולתקן את שעותיו, ועל ערך זה ננסה להרחיב, בפסיקתא (כג) מובא, תני רבי אליעזר בכה: באלול נברא העולם, נמצא שאדם הראשון נברא ביום ראש השנה, וכך היה סדר אותו היום, בשעה ראשונה עלה במחשבה, בשנייה נמלך (הקב"ה) במלאכי השרת, בשלישית כינס עפרו, ברביעית גיבולו, בחמישית רקמו, בשישית עשאו גולם, בשביעית זרק בו נשמה, בשמינית הכניסו לגן עדן, בתשיעית ציווה לא לאכול מעץ הדעת, בעשירית סרח, באחת עשרה נידון, בשתים עשרה יצא בדימוס (זכאי) מלפני הקב"ה, אמר לו הקב"ה, זה סימן לבניך כשם שנכנסת לפני בדין ביום הזה ויצאת בדימוס, כך עתידים בניך להיות נכנסים לפני בדין ביום הזה ויוצאים בדימוס, אימתי? בחודש השביעי באחד לחדש" (ראש השנה).

ויש להבין, וכי אדם הראשון יצא בדימוס?! והרי חייב יצא, שהרי הוא נענש בפסק דין חמור מאוד, הקב"ה נידהו וגירשו מחיי הנצח בגן עדן, נקנסה עליו ועל זרעו אחריו מיתה, קולל בעינין המזונות, "ביעית אפך תאכל לחם", ואף האדמה קוללה בעבורו, "קוץ ודדר תצמיח לך" וביותר יש להבין מה שאמרו "סימן לבניך להיות עומדים לפני בדין ויוצאים בדימוס" וכי לזכאות כזו אנו מצפים ומייחלים?

אלא התורה מלמדת אותנו את המבט הנכון אל החיים ועל העולם, כאשר הקב"ה ציווה את האדם לא לאכול מעץ הדעת, הוא גם אמר לו "ביום אכולך ממנו מות תמות", והנה האדם אכל מעץ הדעת ולא מת מיד, אלא כעבור תשע מאות ושלשים שנה, אמנם חייו השתנו מקצה לקצה עם זאת אומר לו הקב"ה יצאת בדימוס, וזה מלמד אותנו שאין ערך גדול יותר בעולם מאשר "החיים" ומדוע? כי רק על ידי החיים יכול האדם להתעלות להתרומם ולהגיע אל תכלית הבריאה, וגם אם הוא חי תחת צרות ופגעי הזמן, הרי שעצם העובדה שמתנת החיים לא נטלה ממנו עליו לשמוח, כדברי המדרש (איכ"ר ג-לב) על הפסוק "מה יתאונן אדם חי" - די לו שהוא חי" ועל כך המשיח הסבא מקלם את משלו, לעשיר גדול מאוד שנסע לרגל מסחרו מעיר לעיר, ועמו לקח את כל רכושו, מובן שהוא מטמין את ממונו במקום בטוח, ובכיסו הוא מחזיק מעט מעות לצורך הוצאות הדרך, תפסו אותו ליסטים ומצאו את אותם המעות המועטות שהניח בכיסו להוצאות הדרך ולקחו לו אותם, ולא גילו את האוצרות הגדולים, כאשר הוא הגיע לעיר הוא החל לזעוק ולבכות, על אותם המעות שלקחו לו הליסטים, אמרו לו שוטה הרי לקחו לך רק את המעות המועטות, ונשאר עשיר כפי שהיית, שמח בחלקך! שלא גילו את רכושך האמיתי, כך אומר הסבא, אם אדם הפסיד או שבאו עליו ייסורים שישמח על הרכוש הענק שנשאר לו, והם החיים עצמם שעל ידם הוא יכול להגיע אל התכלית שלו בעולם.

ולכמה זמן זקוק האדם כדי להגיע לתכלית זו? לרגע אחד בלבד, כפי שהתבטא לא פעם רבינו הקדוש באמרו "יש קונה עולמו בשעה אחת" ואין הכוונה "בשעה אחת" לשישים דקות אלא רגע ממש, והנה שאמר הקב"ה לאדם הראשון לאחר העונש הנורא שקבל, כשם שעמדת לפני לדין ביום זה ויצאת בדימוס, שהכוונה לעצם החיים שבהם אתה יכול לתקן, ואכן אדם הראשון בזה שתרם מחייו שבעים שנה לדוד שממנו יוצא מלך המשיח שאמור לתקן את העולם לעתיד לבוא, ולהציע את האנושות להכרה של "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

כמו כן מצאנו בגמ' (סוטה יא.) אמר רבי סימאי שלושיה היו באותה עצה של "כל בן הילוד היאורה תשליכוהו" בלעם, איוב ויתרו, בלעם שיעץ נהרג, איוב ששתק נידון ביסורים, ויתרו שברח זכה שמבני בניו ישבו בלשכת הגזית, ומאמר זה צריך ביאור היינו מצפים שבלעם שיעץ יקבל את העונש הקשה ביותר, ואנו רואים שאיוב ששתק הוא המקבל יסורים קשים ומרים עד שאמרו חז"ל שלשטן היה קשה מאוד, שמחד הוא הכביד עליו ביסורים ומאידיך היה צריך לדאוג שתא תצא נשמתו, כלומר שהיסורים היו קשים ממש עד מוות, ואילו בלעם מת בהרב וללא יסורים מדוע? כאמור כותב הרב חיים שמוולביץ שעדיף ייסורי איוב על פני המוות, כי כל זמן שהנר דולק אפשר עוד לתקן משא"כ כאשר האדם מת אין לו אפשרות לתקן יותר, לפי זה מובן שעונשו של בלעם הרבה יותר קשה מעונשו של איוב.

על ערכו של רגע נוכל ללמוד מדברי המדרש מדר"ר פרשת (נח-ג) בו מסופר על רבי עקיבא שהיה יושב ודורש, והציבור היה מתנמנם, ביקש לעוררם, אמר מה ראתה אסתר שתמלך על שבע ועשרים ומאה מדינה? אלא תבוא אסתר שהייתה בת ביתה של שרה, שהייתה שבע ועשרים ומאת שנה, ותמלך על שבע ועשרים ומאה מדינות, והשאלה איך מאמר זה יש בו כדי לעורר את המתנמנמים? כותב בעל חידושי הר"מ שיש קשר בין חיי שרה למספר המדינות שעליהם אסתר מלכה, כך שכל שנה מחיי שרה היא השפיעה ונתנה כוח לאסתר בת ביתה למלוך על מדינה אחת, ולפי חשבון זה יוצא שבכל חודש מחיי שרה היא השפיעה על אסתר למלוך על כרך גדול, ובכל שבוע על עיר, ובכל יום על כפר, ובכל רגע על בניין שלם, ובכך הוא רמז לתלמידיו מי יודע מה אתם מפסידים לדורות הבאים בזה שאתם מתנמנמים, וזה כמובן גרם להם להעריך את ערך הזמן, שהוא ערך החיים ולנצל אותם יותר.

דווקא בתחילת השנה עם פתיחת חומש בראשית, התחלה חדשה, כל הלש צריך לומר גיבור אני, ולהיכנס למסלול הלימוד בשנה חדשה זו עם קבלות חדשות, ולהוסיף בניצול סדר היום בלימוד ובעלייה בתורה וביראת שמים, וביותר בתקופה בה אנו נמצאים שמסגרות הלימודים סגורים, וכדברי רבי שמעון בר יוחאי בירושלמי סוף ברכות האומר "אם ראתה דור שמתרפים מדברי תורה, עמוד והחזק בה ואתה נוטל שכר כולם", ומסביר הרב קוטלר זצ"ל, דהרי כל קיום הבריאה הוא על-ידי התורה, שנאמר "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי" ואם אתה לומד תורה הרי שעל ידך מתקיים העולם, ואלו שמתרפים חיים בזכותך, ולכן אתה נוטל שכר כולם. בברכת חורף בריא לכל עם ישראל אמן.

לצפייה והורדה בעלונים קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר "בינינו" - לחץ כאן
לצפייה והורדה בעלונים קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר תורת יוסף לחץ כאן
לצפייה והורדה בעלונים קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר של דרשו לחץ כאן